TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. gruodžio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Bendra žemės ūkio politika — Paramos kaimo plėtrai priemonės — Agrarinės aplinkosaugos išmokos — Reglamentas (EB) Nr. 1122/2009 — 23 ir 58 straipsniai — Reglamentas (EB) Nr. 1698/2005 — Reglamentas (EB) Nr. 1975/2006 — Parama retai augalų veislei — Išmokos prašymas — Turinys — Reikalavimas pateikti sertifikatą — Sankcijos, taikomos jo nepateikus“

Byloje C-330/14

dėl *Gyulai közigazgatási és munkaügyi bíróság* (Diulos administracinis ir darbo teismas, Vengrija) 2014 m. gegužės 28 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. liepos 8 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Gergely Szemerey

prieš

Miniszterelnökséget vezető miniszter, *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Központi Szerve* teisių perėmėją,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis trečiosios kolegijos pirmininkas M. Bay Larsen, teisėjai J. Malenovský, M. Safjan, A. Prechal ir K. Jürimäe (pranešėja),

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. birželio 24 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— G. Szemerey, atstovaujamo *ügyvédek* I. Boross ir M. Honoré,

— *Miniszterelnökséget vezető miniszter*, atstovaujamo *ügyvédek* A. Ivanovits ir P. Káldy,

— Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Fehér ir G. Koós,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos I. Chalkias, O. Tsirkinidou ir A. Vasilopoulou,

— Europos Komisijos, atstovaujamos G. von Rintelen ir A. Sipos,

* Proceso kalba: vengrų.

susipažinęs su 2015 m. rugsėjo 16 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2009 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1122/2009, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 73/2009 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kompleksiniu paramos susiejimu, moduliavimu ir integruota administravimo ir kontrolės sistema pagal tame reglamente numatytas ūkininkams skirtas tiesioginės paramos schemas, ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kompleksiniu paramos susiejimu pagal vyno sektoriui numatytą paramos schemą (OL L 316, p. 65), siejamo su 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai (OL L 277, p. 1), iš dalies pakeistu 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 473/2009 (OL L 144, p. 3; toliau – Reglamentas Nr. 1698/2005), ir su 2006 m. gruodžio 7 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1975/2006, nustatančiu išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisykles, susijusias su paramos kaimo plėtrai priemonėmis (OL L 368, p. 74), iš dalies pakeistu 2009 m. birželio 9 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 484/2009 (OL L 145, p. 25; toliau – Reglamentas Nr. 1975/2006), išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant G. Szemerey ginčą su *Miniszterelnökséget vezető miniszter*, *Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Központi Szerve* teisių perėmėja (Ministro pirmininko kanceliarija, Žemės ūkio ir kaimo plėtros tarnybos centrinio biuro (toliau – biuras) teisių perėmėja), dėl pastarojo sprendimo, kuriuo atmesta G. Szemerey pateikta paramos „už plotą“ paraiška ir jam skirta finansinė sankcija už šios paraiškos pateikimo sąlygų nesilaikymą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 1698/2005

3 Reglamentu Nr. 1698/2005 nustatomos bendros taisyklės, reglamentuojančios Bendrijos paramą kaimo plėtrai, kurią finansuoja Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP).

4 Šiuo reglamentu numatyta parama kaimo plėtrai įgyvendinama keturiomis kryptimis, apibrėžtomis šio reglamento IV antraštinėje dalyje. 2 skirsnis pavadintas „2 kryptis – Aplinkos ir kraštovaizdžio gerinimas“. Šio reglamento minėtame 2 skirsnyje esančio 36 straipsnio a punkto iv papunktyje nurodyta, kad pagal šį skirsnį parama teikiama priemonėms, skirtoms tausiam žemės ūkio paskirties žemės naudojimui mokant agrarinės aplinkosaugos išmokas.

5 Reglamento Nr. 1698/2005 74 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad kiekvienai kaimo plėtros programai būtų nustatoma atitinkama valdymo ir kontrolės sistema, užtikrinanti aiškų valdymo institucijos ir kitų įstaigų funkcijų pasiskirstymą ir atskyrimą. <...>“

Reglamentas Nr. 1975/2006

6 Reglamente Nr. 1975/2006 numatytos detalios paramos priemonių, nustatytų remiantis Reglamentu (EB) Nr. 1698/2005, kontrolės ir kompleksinio paramos susiejimo nuostatos.

7 Reglamento Nr. 1975/2006 4 straipsnyje „Paramos paraiškos ir mokėjimo prašymai“ nustatyta:

„1. Nepažeidžiant specialių šio reglamento nuostatų, valstybės narės numato tinkamą paramos paraiškų pateikimo tvarką.

<...>

3. Paramos paraiškos ir mokėjimų prašymai gali būti patikslinami bet kuriuo metu po jų pateikimo, jeigu kompetentinga institucija pripažintų akivaizdžias klaidas.“

8 Šio reglamento 5 straipsnyje „Bendrieji kontrolės principai“ numatyta:

„1. Nepažeisdamos specialių šio reglamento nuostatų, valstybės narės užtikrina, kad Bendrijos ar nacionaliniuose teisės aktuose arba kaimo plėtros programose nustatyti tinkamumo kriterijai būtų tikrinami pagal valstybių narių nustatytinus rodiklius, kuriuos būtų galima patikrinti.

<...>

3. Nepažeidžiant specialių nuostatų, kai nustatoma, kad siekdami įgyti paramos schemos tikslams prieštaraujantį pranašumą, paramos gavėjai dirbtinai sukūrė tokioms išmokoms gauti reikalingas sąlygas, jiems išmokos neskiriamos.“

9 Šio reglamento II dalyje „Administravimo ir kontrolės taisyklės“ yra I antraštinė dalis „Kai kurios paramos kaimo plėtrai priemonės pagal 2 ir 4 kryptis“. Šioje antraštinėje dalyje esančiame II skyriuje „Kontrolė, sumažinimas ir neskyrimas“ yra 10 straipsnis. Ši nuostata, pavadinta „Bendrieji principai“, suformuluota taip:

„1. Paramos paraiškos ir paskesni mokėjimo prašymai tikrinami taip, kad būtų veiksmingai patikrinta atitiktis paramos skyrimo sąlygoms.

2. Valstybės narės nustato tinkamus metodus ir priemones, kurių reikia patikrinti paramos skyrimo kiekvienai paramos priemonei sąlygų atitiktį.

<...>

4. Tinkamumo kriterijų patikrinimą sudaro administraciniai patikrinimai ir patikrinimai vietoje.

5. Atitiktis kompleksiniam paramos susiejimui tikrinama atliekant patikrinimus vietoje ir, kai reikalinga – administracinius patikrinimus.

<...>“

10 Reglamento Nr. 1975/2006 II skyriaus I skirsnio pavadinimas – „Atitiktis tinkamumo kriterijams“. Šiame skirsnyje, be kita ko, yra I poskirsnis „Kontrolė“, kuriame yra 11 straipsnis „Administraciniai patikrinimai“; šio straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Administraciniai patikrinimai taikomi visoms paramos paraiškoms ir mokėjimų prašymams ir apima visus aspektus, kuriuos įmanoma patikrinti administracinėmis priemonėmis. Procedūromis užtikrinamas su kontrole susijusio darbo, patikrinimo rezultatų ir priemonių, kurių imtasi neatitikimo atvejais, registravimas.“

11 Minėto I skirsnio II poskirsnis pavadintas „Sumažinimas ir neskyrimas“. Jame esančiame 18 straipsnyje „Sumažinimas ir neskyrimas tinkamumo kriterijų nesilaikymo atveju“ nustatyta:

„1. Jeigu nesilaikoma kurio nors su paramos skyrimu susijusio įsipareigojimo, išskyrus įsipareigojimus dėl deklaruojamo ploto dydžio ar gyvulių skaičiaus, prašoma paramos suma sumažinama arba neskiriama.

2. Valstybė narė nustato sumažintiną paramos sumą, visų pirma atsižvelgdama į nustatytos neatitikties įsipareigojimams rimtumą, mastą ir pastovumą.

Neatitikties įsipareigojimams rimtumas visų pirma priklauso nuo neatitikties pasekmių svarbos atsižvelgiant į nesilaikytų kriterijų tikslus.

Neatitikties įsipareigojimams mastas visų pirma priklauso nuo neatitikties poveikio visai operacijai.

Ar neatitiktis yra pastovi, visų pirma priklauso nuo to, kaip ilgai poveikis tęsiasi arba nuo galimybių nutraukti tą poveikį priimtinomis priemonėmis.

3. Jeigu įsipareigojimų nesilaikoma dėl sąmoningai padarytų pažeidimų, paramos gavėjui neskiriama parama pagal atitinkamą priemonę atitinkamais kalendoriniais metais ir kitais kalendoriniais metais.“

Reglamentas Nr. 1122/2009

12 Reglamentu Nr. 1122/2009 buvo panaikintas 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 796/2004, nustatantis išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, numatytų Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003, nustatančiame bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrąją žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančiame tam tikras paramos schemas ūkininkams, įgyvendinimo taisykles. Reglamento Nr. 1122/2009 87 straipsnyje nustatyta, kad jis taikomas paramos paraiškoms, susijusioms su 2010 m. sausio 1 d. prasidedančiais prekybos metais arba priemokų laikotarpiais.

13 Reglamento Nr. 1122/2009 19, 28 ir 29 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(19) Kad administravimas būtų veiksmingas, svarbiausia laiku pateikti paraišką dėl teisių į išmokas pagal bendrosios paraiškos schemą skyrimo arba dėl jų vertės padidinimo. Todėl valstybės narės turėtų nustatyti šių paraiškų pateikimo terminą, kuris turėtų būti ne vėliau kaip gegužės 15 d. Dėl tvarkos supaprastinimo valstybėms narėms turėtų būti leidžiama nutarti, kad minėtos paraiškos būtų teikiamos kartu su bendrąja paraiška. <...>

<...>

(28) Būtina laikytis paramos paraiškų pateikimo, pakeitimų paramos už plotus paraiškose ir patvirtinamųjų dokumentų, sutarčių ar deklaracijų pateikimo terminų, kad nacionalinės administracijos galėtų planuoti, o vėliau ir veiksmingai tikrinti paramos paraiškose nurodytų

duomenų tikslumą. Todėl turėtų būti numatytas vėliausias priimtinas pateikimo terminas. Be to, turėtų būti taikomas paramos sumos mažinimas, taip ūkininkus skatinant laikytis nustatytų terminų.

(29) Ūkininkų teisių į išmokas paraiškų pateikimas laiku yra svarbiausia sąlyga, kad valstybės narės galėtų laiku nustatyti teises į išmokas. Todėl vėluoti pateikti šias paraiškas turėtų būti leidžiama tik tiek, kiek papildomai leidžiama vėluoti teikiant bet kurią kitą paramos paraišką. Turėtų būti taikoma ir atgrasanti išmokų sumažinimo norma, nebent vėluojama dėl *force majeure* ar išskirtinių aplinkybių.“

14 Šio reglamento 23 straipsnio „Pavėluotas pateikimas“ 1 dalyje nustatyta:

„Išskyrus 75 straipsnyje nurodytus *force majeure* atvejus ir išskirtines aplinkybes, jei ūkininkas vėluoja šiame reglamente nurodytas paramos paraiškas pateikti iki nustatyto termino, suma, į kurią ūkininkas būtų turėjęs teisę, jei paramos paraiška būtų pateikta laikantis nustatytų terminų, mažinama 1 % už kiekvieną vėlavimo darbo dieną.

Neapribojant jokių priemonių, kurių valstybės narės turi imtis, kad patvirtinamieji dokumentai būtų pateikiami nustatytu laiku ir taip būtų galima suplanuoti bei atlikti veiksmingą kontrolę, pirma pastraipa taikytina ir tiems dokumentams, sutartims ar deklaracijoms, kuriuos kompetentingos institucijos teikia pagal 12 ir 13 straipsnius, jei šių dokumentų, sutarčių ar deklaracijų pateikimas yra svarbi atitinkamos paramos skyrimo reikalavimų atitikties sąlyga. Tokiu atveju mažinama už atitinkamą paramą mokėtina suma.

Jei pateikti vėluojama daugiau nei 25 kalendorines dienas, paraiška nepriimama.“

15 Pagal Reglamento Nr. 1975/2006 7 straipsnį, kartu atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1122/2009 II priede pateiktą koreliacijos lentelę, pastarojo reglamento 23 straipsnis taikomas *mutatis mutandis* Reglamente Nr. 1975/2006 reglamentuojamoms situacijoms.

16 Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnyje „Paramos sumažinimas arba jos neskyrimas, kai deklaruojamas per didelis plotas“ numatyta:

„Jei pasėlių grupės plotas, deklaruotas siekiant gauti paramą pagal paramos už plotą schemas, išskyrus [2009 m. sausio 19 d. Tarybos] reglamento (EB) Nr. 73/2009[, nustatančio bendrąsias tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančio tam tikras paramos schemas ūkininkams, iš dalies keičiančio Reglamentus (EB) Nr. 1290/2005, (EB) Nr. 247/2006, (EB) Nr. 378/2007 ir panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003 (OL L 30, p. 16),] IV antraštinės dalies 1 skyriaus 2 ir 5 skirsniuose numatytą paramą už krakmolines bulves ir paramą už sėklas, yra didesnis už plotą, nustatytą pagal šio reglamento 57 straipsnį, paramos suma apskaičiuojama pagal nustatytą plotą, sumažinamą dvigubu nustatytu skirtumu, jeigu skirtumas yra daugiau kaip 3 % arba du hektarai, bet ne daugiau kaip 20 % nustatyto ploto.

Jeigu skirtumas yra didesnis nei 20 % nustatyto ploto, parama už plotus atitinkamai pasėlių grupei neskiriama.

Jeigu skirtumas didesnis nei 50 %, ūkininkui dar kartą neskiriama parama, kurios dydis lygus sumai, atitinkančiai deklaruoto ploto ir pagal šio reglamento 57 straipsnyje nustatyto ploto skirtumą. Ta suma išieškoma pagal [2006 m. birželio 21 d.] Komisijos reglamento (EB) Nr. 885/2006[, nustatančio išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1290/2005 nuostatų dėl mokėjimo agentūrų ir kitų įstaigų akreditavimo bei EŽŪGF ir EŽŪFKP sąskaitų patikrinimo ir patvirtinimo taikymo taisykles (OL L 171, p. 90)], 5b straipsnį. Jei pagal tą straipsnį visa ši suma negali būti išieškota per trejus kalendorinius metus, einančius po tų kalendorinių metų, kuriais nustatytas pažeidimas, likutis panaikinimas.“

17 Pagal šio reglamento 75 straipsnio 1 dalį „*Force majeure* ir išskirtinės aplinkybės“:

„Jei savo įsipareigojimų ūkininkas neįstengė laikytis dėl [Reglamento Nr. 73/2009] 31 straipsnyje nurodytų *force majeure* ar išskirtinių aplinkybių, jis išsaugo teisę gauti paramą už tuos plotus ar gyvulius, kurie atitiko paramos skyrimo reikalavimus tuo metu, kai susiklostė išskirtinės aplinkybės. Be to, kai *force majeure* ar išskirtinių aplinkybių nulemtas reikalavimų pažeidimas yra susijęs su kompleksiniu paramos susiejimu, atitinkamas sumažinimas netaikomas.“

Vengrijos teisė

18 Žemės ūkio ir kaimo plėtros ministro įsakymo Nr. 61/2009 (V.14), kuriuo patikslinami paraiškos skirti žemės ūkio paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai reikalavimai (*az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrárkörnyezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009. (V.14.) FVM rendelet*), iš dalies pakeisto Įsakymu Nr. 31/2010 (toliau – Įsakymas Nr. 61/2009), 29 straipsnio 3 dalyje numatyta:

„Kiek tai susiję su 3 straipsnio 1 dalies a punkto aa–ac papunkčiuose apibrėžtomis tikslinėmis programomis, genetiškai arba kultūrų išsaugojimo požiūriu prioritetinių retųjų ir nykstančių augalų, kaip tai suprantama pagal 12 priedą, arba daržovių pagal 13 priedą auginimo atveju paramos gavimo reikalavimus atitinkantis asmuo turi teisę į II skyriuje nurodytą prioritetinės paramos sumą einamaisiais metais už atitinkamus žemės plotus, jeigu žemės ūkio tarnybos patvirtina, jog tai augalų rūšis, paminėta 12 ar 13 prieduose.“

19 Šio įsakymo 43 straipsnio 6 dalyje skelbiama:

„Retų augalų veislių atveju prie mokėjimo prašymo pridedamas dokumentas, parengtas remiantis 29 straipsnio 3 dalies nuostatomis dėl retų augalų veislių.“

20 To paties įsakymo 55 straipsnio 4dalyje teigiama:

„Jeigu atliekant patikrinimą vietoje nustatoma, kad paramos gavimo reikalavimus atitinkantis asmuo neturi 29 straipsnio 3 dalyje paminėto sertifikato, šiam asmeniui vienus prekybos metus nemokama visa pagalbos suma už atitinkamą sklypą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

21 2010 m. pareiškėjas pagrindinėje byloje pateikė bendrąją išmokos „už plotą“ paraišką. Šia paraiška prašyta pagal ariamos žemės ekologinio žemės ūkio programą skirti paramą už 52,9 hektaro, iš kurių 29,69 hektaro turėjo būti skirta genetiškai ir kultūrų išsaugojimo požiūriu prioritetinei retai ir nykstančiai augalų veislei auginti.

22 Dėl 2010 m. potvynių ir kitų gamtos reiškinių minėtų retų augalų pasėliai buvo suniokoti. Todėl pareiškėjas pagrindinėje byloje 2010 m. birželio ir liepos mėn. kreipėsi dėl *force majeure* padėties. Vadovaudamasis Vengrijos valdžios institucijų rekomendacijomis pareiškėjas pagrindinėje byloje atitinkamo ploto naudojimo paskirties kodą pakeitė į „atidėta žemė“.

23 2011 m. kovo mėn. mokėjimo agentūra atmetė pareiškėjo pagrindinėje byloje paramos išmokos prašymą ir skyrė jam 2 483 953 Vengrijos forintų (HUF) (apie 7 900 eurų) dydžio finansinę sankciją, kurios suma bus išskaičiuojama trejus metus iš paramos už plotą, kurią jis paprastai turėtų teisę gauti tais metais. Šiuo sprendimu ši agentūra taip pat patvirtino, kad egzistavo G. Szemerey nurodytas *force majeure* atvejis.

24 Šį sprendimą G. Szemerey apskundė biurui; šį skundą biuras atmetė grįsdamas tuo, kad pateikdamas paramos „už plotą“ paraišką pareiškėjas pagrindinėje byloje nepateikė Vengrijos žemės ūkio paslaugų tarnybos išduoto retos augalų veislės sertifikato, kurio reikalaujama, kad būtų tenkinami paramos skyrimo reikalavimai (toliau – aptariamas sertifikatas).

25 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad iš tiesų Vengrijos teisės aktų leidėjas Įsakyme Nr. 61/2009 numatytas taisykles, susijusias su retų augalų veislių sertifikatais, iš dalies pakeitė nuo 2010 m. kovo 30 d. Nuo šio pakeitimo įsigaliojimo paramos prašytojas privalo pateikti šį sertifikatą kartu su bendrąja paramos „už plotą“ paraiška, t. y. nagrinėjamu atveju – iki 2010 m. gegužės 15 d., nors iki šio teisės akto pakeitimo sertifikatas turėjo būti pateikiamas tik per patikrinimą vietoje.

26 Kadangi G. Szemerey nepateikė šio sertifikato kartu su paramos „už plotą“ paraiška, biuras nusprendė, kad atitinkami sklypai, skirti aptariamai retai veislei, negalėjo būti įskaityti nustatant paramos sumą. Iš tiesų pareiškėjo pagrindinėje byloje paraiškoje biuras nustatė didesnį kaip 50 % skirtumą tarp deklaruoto ploto ir nustatyto ploto. Todėl biuras nusprendė, kad G. Szemerey paramos paraiškoje „deklaruotas per didelis plotas“, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 1122/2009, ir nusprendė pritaikyti jo 58 straipsnyje numatytas sankcijas. Be to, savo sprendime biuras nurodė, kad ši reta veislė paprastai sėjama pavasarį, todėl paraiškos pateikimo momentu G. Szemerey galėjo žinoti, kad jis negalės gauti aptariamo sertifikato iki 2010 m. gegužės 15 d., taigi nuo šio momento jis galėjo pakeisti savo paraišką, nurodydamas kitas, ne retų augalų veisles.

27 Pareiškėjas pagrindinėje byloje apskundė šį biuro sprendimą *Gyulai közigazgatási és munkaügyi bíróság* (Diulos administracinis ir darbo teismas) ginčydamas jo teisėtumą.

28 Šiomis aplinkybėmis *Gyulai közigazgatási és munkaügyi bíróság* (Diulos administracinis ir darbo teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Reglamento (EB) Nr. 796/2004 20 konstatuojamojoje dalyje, 27 konstatuojamojoje dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1122/2009 18, 23 ir 26 konstatuojamosiose dalyse įtvirtinti lankstumo ir galimybės pakeisti principai turi būti aiškinami taip, kad jiems prieštarauja toks nacionalinis reguliavimas, pagal kurį tuo atveju, kai auginama reta augalų veislė, prie išmokos paraiškos turi būti pridėtas reto augalo sertifikatas, atsižvelgiant į tai, kad pagal administracinę praktiką prašymą dėl sertifikato buvo galima pateikti prieš išmokos paraišką tik balandžio 2–15 d., sertifikatą pateikti buvo galima tik kartu su bendrąja paraiška, o pagal teisės aktus nebuvo galima ištaisyti paraiškos trūkumo – sertifikato nepateikimo?

2. Ar toks reguliavimas suderinamas su valstybės narės pareiga netrukdyti siekti bendrosios žemės ūkio politikos tikslų, o gal galima sakyti, kad 2010 m., kai buvo pakeisti teisės aktai, ūkininkų, auginančių retus augalus, pagal Sąjungos teisę turimos teisės į paramą veiksmingas įgyvendinimas tapo neįmanomas arba pernelyg sudėtingas ir nenuspėjamas?

3. Ar Reglamento (EB) Nr. 796/2004 57 konstatuojamajai daliai arba Reglamento (EB) Nr. 1122/2009 75 konstatuojamajai daliai, ypač proporcingumo principui, prieštarauja tokia administracinė praktika, pagal kurią tuo atveju, kai nepateikiamas reto augalo sertifikatas, neatsižvelgiant į tyčią, aplaidumą ir kitas aplinkybes, dėl visos paraiškos skiriama nuobauda už per didelio ploto deklaravimą, nors likusi paraiškos dalis dėl viso sklypo atitinka paramos skyrimo reikalavimus ir ūkininkas augina deklaruotą augalą deklaruotame plote?

4. Ar taikytini Reglamento (EB) Nr. 796/2004 67 arba 71 konstatuojamosiose dalyse arba Reglamento (EB) Nr. 1122/2009 75 konstatuojamojoje dalyje nurodyti atleidimo pagrindai tuo atveju, kai ūkininkas kaip ypatingą aplinkybę nurodo priešingą ar netinkamą administracinę praktiką ir tvirtina galintis įrodyti, jog administracinės įstaigos praktika visiškai ar iš dalies lėmė jo klaidą?

5. Ar galima patvirtintą ūkininko pareiškimą dėl *force majeure* padėties, kiek ji susijusi su visišku pasėlio (sėjos) netekimu, laikyti teisinga informacija, kuri minima Reglamento (EB) Nr. 796/2004 67 konstatuojamojoje dalyje ir Reglamento (EB) Nr. 1122/2009 93 konstatuojamojoje dalyje, dėl kurios ūkininkui netaikomi reto augalo sertifikato nepateikimo padariniai ir dėl to jam netaikomos nuobaudos, susijusios su visa paraiška?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

29 Vengrijos vyriausybė nurodo prejudicinių klausimų nepriimtinumą grįsdama tuo, kad jie susiję ne su reikšmingų Sąjungos teisės aktų norminėmis nuostatomis, o tik su reglamentų Nr. 796/2004 ir Nr. 1122/2009 konstatuojamosiomis dalimis.

30 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų šiam išspręsti nagrinėjamą bylą. Tokiu atveju prireikus Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus. Be to, Teisingumo Teismas turi aiškinti visas Sąjungos teisės nuostatas, kurių reikia nacionaliniams teismams, kad jie išspręstų nagrinėjamas bylas, net jei šios nuostatos nėra aiškiai nurodytos šių teismų Teisingumo Teismui pateiktuose klausimuose (Sprendimo *Fuß*, C-243/09, EU:C:2010:609, 39 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

31 Todėl, net jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausimuose dėl išaiškinimo formaliai nurodė tik reglamentų Nr. 796/2004 ir Nr. 1122/2009 konstatuojamąsias dalis, ši aplinkybė netrukdo Teisingumo Teismui pateikti jam visapusiško Sąjungos teisės išaiškinimo, kuris galėtų būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar šis teismas apie tai užsiminė savo pateiktuose klausimuose. Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos, ypač iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti aiškintinus šios teisės aspektus, atsižvelgdamas į bylos dalyką (pagal analogiją žr. Sprendimo *Fuß*, C-243/09, EU:C:2010:609, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

32 Šiuo atžvilgiu neginčijama, kad pagrindinėje byloje ginčijamą paramos paraišką pareiškėjas pagrindinėje byloje pateikė dėl agrarinės aplinkosaugos išmokų, nurodytų Reglamento Nr. 1698/2005 36 straipsnio a punkto iv papunktyje, kurio įgyvendinimo tvarka nustatyta Reglamentu Nr. 1975/2006, visų prima kiek tai susiję su kontrolės ir kompleksinio paramos susiejimo procedūromis. Be to, iš Reglamento Nr. 1975/2006 7 straipsnio matyti, kad kai kurios Reglamento Nr. 796/2004, kurį pakeitė Reglamentas Nr. 1122/2009, nuostatos ir ypač pastarojo reglamento 23 straipsnis *mutatis mutandis* taikomi paramos paraiškoms, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje. Be to, neginčijama, kad Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečia pastraipa buvo taikoma pagrindinės bylos aplinkybėmis.

33 Taigi, reikia manyti, kad šiais klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia nustatyti, ar Sąjungos teisė, ypač jos nuostatos dėl agrarinės aplinkosaugos išmokų, nurodytų ankstesniame šio sprendimo punkte, draudžia nacionalinės teisės aktus, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriuose, pirma, kaip agrarinės aplinkosaugos paramos paraiškos priimtinumo sąlygos reikalaujama, kad paramos prašytojas vėliausiai kartu su paraiška pateiktų mokėjimo agentūrai dokumentą, kaip aptariamas sertifikatas, ir, antra, numatyta, kad nepateikus šio dokumento per nustatytus terminus šiam prašytojui taikoma sankcija – visos jo paraiškos atmetimas ir už trejus ateinančius metus mokėtinos paramos sumažinimas.

34 Taigi prašymai priimti prejudicinius sprendimus yra priimtini.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

35 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1122/2009 23 straipsnis, siejamas su reglamentais Nr. 1698/2005 ir 1975/2006, draudžia tokius nacionalinės teisės aktus, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriuose reikalaujama, kad agrarinės aplinkosaugos paramos prašytojas kartu su paramos paraiška pateiktų mokėjimo agentūrai retos augalų veislės sertifikatą, suteikiantį jam teisę į šios paramos išmokėjimą.

36 Pirmiausia pažymėtina, kad nė viename iš ankstesniame sprendimo punkte minėtų reglamentų aiškiai nenumatyta nuostata, kuri draustų tokius nacionalinės teisės aktus.

37 Kiek tai susiję su kaimo plėtros programomis, Reglamento Nr. 1698/2005 74 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės kiekvienai tokiai programai nustato sistemą, kuri leistų užtikrinti veiksmingą šių programų kontrolę.

38 Konkrečiai tariant, Reglamento Nr. 1975/2006 5 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog valstybės narės užtikrina, kad Bendrijos ar nacionaliniuose teisės aktuose arba kaimo plėtros programose nustatyti tinkamumo kriterijai būtų tikrinami pagal valstybių narių nustatytinus rodiklius, kuriuos būtų galima patikrinti. Atsižvelgiant į šio straipsnio 3 dalį šie rodikliai turi, be kita ko, leisti patikrinti, kad joks asmuo negalėtų nepagrįstai gauti išmokų ir taip įgyti paramos schemos tikslams prieštaraujančio pranašumo.

39 Šiuo atžvilgiu bendrieji paramos paraiškų ir mokėjimo prašymų kontrolės principai, nurodyti Reglamento Nr. 1975/2006 10 straipsnyje, palieka valstybėms narėms laisvę apibrėžti tinkamus metodus ir priemones, kurių reikia paramos skyrimo kiekvienai paramos priemonei sąlygų atitikčiai patikrinti. Šio straipsnio 4 dalyje pažymėta, kad tinkamumo kriterijų patikrinimą sudaro administraciniai patikrinimai ir patikrinimai vietoje. Dėl administracinių patikrinimų Reglamento Nr. 1975/2006 11 straipsnyje numatyta, kad jie taikomi visoms paramos paraiškoms ir mokėjimų prašymams ir apima visus aspektus, kuriuos įmanoma patikrinti administracinėmis priemonėmis.

40 Šioje byloje biuras ir Vengrijos vyriausybė nurodo, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad aptariamo sertifikato pateikimas yra nacionalinėje teisėje nustatyta paramos paraiškos priimtinumo sąlyga, skirta sudaryti sąlygoms kompetentingoms valdžios institucijoms atlikti *ex ante* patikrinimą dėl prašytojo tinkamumo gauti paramą pagal tam tikrą paramos schemą, siekiant sustiprinti kontrolės veiksmingumą. Šiuo atžvilgiu reikalavimas pateikti tokį sertifikatą kartu su paramos paraiška leidžia užtikrinti, kad šios išmokos nebūtų sumokėtos prieš pasibaigiant patikrinimams, taigi ir užtikrinti, kaip to pageidavo Sąjungos teisės aktų leidėjas Reglamento Nr. 1975/2006 4 konstatuojamojoje dalyje, prevencinį šių patikrinimų poveikį.

41 Vadinasi, tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriuose kaip agrarinės aplinkosaugos paramos paraiškos priimtinumo sąlygos reikalaujama, kad šios paramos prašytojas vėliausiai kartu su šia paraiška pateiktų mokėjimo agentūrai sertifikatą, kaip nagrinėjamąjį pagrindinėje byloje, priskirtini valstybių narių pagal Reglamento Nr. 1975/2006 5, 10 ir 11 straipsnius turimai diskrecijai ir prisideda prie šiomis nuostatomis siekiamo tikslo – užtikrinti patikrinimų veiksmingumą.

42 Vis dėlto valstybių narių naudojantis diskrecija priimtos priemonės negali kenkti reglamentų Nr. 1698/2005, 1975/2006 ir 1122/2009 *effet utile* ir pažeisti bendrųjų Sąjungos teisės principų, ypač proporcingumo (pagal analogiją žr. Sprendimo *Bonn Fleisch*, C-1/06, EU:C:2007:396, 40 punktą) ir teisinio saugumo principų (pagal analogiją žr. Nutarties *Dél-Zempléni Nektár Leader Nonprofit*, C-24/13, EU:C:2014:40, 31 ir 32 punktus).

43 Pirma, pareiškėjas pagrindinėje byloje savo rašytinėse pastabose nurodo, kad šie teisės aktai neproporcingi, nes juose numatytas terminas, kuriam pasibaigus negalimas joks paramos paraiškos trūkumų ištaisymas, kai aptariamas sertifikatas per šį terminą negalėjo būti pateiktas.

44 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, jog, kaip nurodyta Reglamento Nr. 1122/2009 19 ir 28 konstatuojamosiose dalyje, siekiant užtikrinti Sąjungos teisės žemės ūkio paramos srityje siekiamo tikslo įgyvendinimą, būtina, kad valstybės narės nustatytų paramos paraiškų ir jas lydinčių patvirtinamųjų dokumentų pateikimo terminus.

45 Reglamento Nr. 1122/2009 23 straipsnyje aiškiai numatyta, kad papildomas 25 dienų nuo valstybės narės nustatytos datos terminas turi būti numatytas dėl šių paraiškų ir patvirtinamųjų dokumentų pateikimo procedūrų, siekiant leisti pavėluotai pateikti šias paraiškas ir dokumentus, su sąlyga, kad bus taikoma šioje nuostatoje numatyta sankcija.

46 Tačiau biuras per Teisingumo Teismo posėdį patvirtino, kad nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, laikantis Reglamento Nr. 1122/2009 23 straipsnio 1 dalies, numatytas papildomas 25 dienų terminas aptariamam sertifikatui pateikti vėliau laiko, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

47 Antra, kalbant apie pareiškėjo pagrindinėje byloje nurodomą teisinio saugumo principo pažeidimą dėl to, kad 2010 m. buvo pakeista tokių dokumentų, kaip aptariamas sertifikatas, pateikimo tvarka, reikia priminti, kad šis principas reikalauja, kad teisės aktai, privatiems asmenims sukeliantys nepalankių pasekmių, būtų aiškūs, tikslūs ir teisės subjektai galėtų numatytų jų taikymą (Nutarties *Dél-Zempléni Nektár Leader Nonprofit*, C-24/13, EU:C:2014:40, 32 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

48 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad privatus asmuo negali tikėtis, jog teisės aktai liks visiškai nepakeisti, ir gali ginčyti tik teisės aktų pakeitimo įgyvendinimo taisykles. Taigi pagal teisinio saugumo principą nereikalaujama nekeisti teisės aktų, tačiau reikalaujama, kad teisės aktų leidėjas atsižvelgtų į konkrečią ūkio subjektų padėtį ir prireikus atitinkamai pritaikytų naujų teisės normų taikymą (Nutarties *Dél-Zempléni Nektár Leader Nonprofit*, C-24/13, EU:C:2014:40, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

49 Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamų naujų teisės aktų įsigaliojimo tvarka sudarė sąlygas susijusiems ūkio subjektams protingomis sąlygomis įvykdyti jų reikalavimus ir ypač ar pareiškėjas pagrindinėje byloje galėjo gauti ir pateikti aptariamą sertifikatą per šiuose iš dalies pakeistuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą terminą.

50 Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės, be kita ko, patikrinti, ar, kaip nurodo biuras, reikalavimas pateikti retų augalų veislių sertifikatą nėra naujas ir ar naujuose teisės aktuose nenumatyta imperatyvi galutinė data, iki kurios galima šio sertifikato prašyti iš kompetentingų valdžios institucijų, ir prireikus atsižvelgti į šias aplinkybes atlikdamas vertinimą.

51 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti: Reglamento Nr. 1122/2009 23 straipsnis, siejamas su reglamentais Nr. 1698/2005 ir 1975/2006, turi būti aiškinamas taip, kad jis nedraudžia tokių nacionalinės teisės aktų, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriuose reikalaujama, kad agrarinės aplinkosaugos paramos prašytojas kartu su paramos paraiška pateiktų mokėjimo agentūrai retos augalų veislės sertifikatą, suteikiantį jam teisę į šios paramos išmokėjimą, su sąlyga, kad šie teisės aktai sudarė sąlygas atitinkamiems ūkio subjektams protingomis sąlygomis įvykdyti jų reikalavimus, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl trečiojo–penktojo klausimų

52 Trečiuoju–penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečia pastraipa turi būti aiškinama taip, kad joje nustatyta sankcija taikytina agrarinės aplinkosaugos paramos prašytojui, kuris prie paramos paraiškos neprideda tokio dokumento, kaip aptariamas sertifikatas.

53 Pirmiausia pažymėtina, kad pagrindinės bylos šalys nesutaria dėl priežasčių, dėl kurių aptariamas sertifikatas nebuvo pateiktas pareiškėjo pagrindinėje byloje per nacionaliniuose teisės aktuose nustatytą terminą. Pareiškėjas pagrindinėje byloje mano, kad tokia padėtis susiklostė dėl *force majeure* atvejo, dėl kurio jis negalėjo sėti aptariamos augalų veislės ir laiku gauti šio sertifikato. Biuras savo ruožtu nurodo, kad šį sertifikatą buvo galima gauti prieš šio augalo sėją, taigi ir pateikti laiku.

54 Vis dėlto neginčijama, kad pareiškėjui pagrindinėje byloje dėl sertifikato nepateikimo buvo skirta sankcija pagal Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio, susijusio su paramos sumažinimu arba jos neskyrimu, kai pateikiant paraiškas pagal paramos „už plotą“ schemas „deklaruojamas per didelis plotas“, trečią pastraipą. Tačiau šiuo klausimu konstatuotina, kad pažeidimas, kuriuo kaltinamas pareiškėjas pagrindinėje byloje, susijęs ne su įsipareigojimu dėl paramos paraiškoje deklaruotu plotu, bet su pareiga laiku pateikti aptariamą sertifikatą, patvirtinantį, jog įvykdytos paramos tinkamumo sąlygos.

55 Todėl reikia konstatuoti, kad šis pažeidimas patenka ne į Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio, o į jo 23 straipsnio 1 dalies antros ir trečios pastraipos taikymo sritį, nes, kaip pažymėta šio sprendimo 45 punkte, pastarojoje nuostatoje numatytos specialios sankcijos už tokius pažeidimus.

56 Remiantis pastarąja nuostata, išskyrus šio reglamento 75 straipsnyje nurodytus *force majeure* atvejus ir išskirtines aplinkybes, jei toks dokumentas pateikiamas praėjus nustatytam terminui, mokėtina prašomos pagalbos suma mažinama 1 % už kiekvieną vėlavimo darbo dieną. Be to, šioje nuostatoje taip pat numatyta, kad jei vėluojama daugiau kaip 25 kalendorines dienas, paraiška nepriimama.

57 Vadinasi, tokiose situacijoje, kokia susiklostė pagrindinėje byloje, kai paramos prašytojas nepateikė aptariamo sertifikato nei per paramos paraiškos pateikimo terminą, nei per papildomą 25 dienų tokio prašymo ir patvirtinamųjų dokumentų pavėluoto pateikimo terminą, kaip vienintelė sankcija Reglamento Nr. 1122/2009 23 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje numatyta, kad paramos paraiška turi būti pripažinta nepriimtina.

58 Kiek tai susiję su tuo, ar pažeidimą, kuriuo kaltinamas pareiškėjas pagrindinėje byloje, lėmė *force majeure* atvejis ir dėl to jam galėjo būti netaikoma Reglamento Nr. 1122/2009 23 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje numatyta sankcija, vertindamas faktines aplinkybes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šį pažeidimą lėmė su subjektu nesusijusios, neįprastos ir nenumatomos aplinkybės, kurių pasekmių nebuvo įmanoma išvengti, nepaisant visų atsargumo priemonių, kurių jis ėmėsi (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Parras Medina*, C-208/01, EU:C:2002:593, 19 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį–penktąjį klausimus reikia atsakyti: Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečia pastraipa turi būti aiškinama taip, kad joje nustatyta sankcija netaikytina agrarinės aplinkosaugos paramos prašytojui, kuris prie paramos paraiškos neprideda tokio dokumento, kaip aptariamas sertifikatas. Šio reglamento 23 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa turi būti suprantama taip, kad toks nepateikimas iš principo reiškia, kad agrarinės aplinkosaugos paramos išmokos prašymas nepriimamas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **2009 m. lapkričio 30 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1122/2009, kuriuo nustatomos išsamios Tarybos reglamento (EB) Nr. 73/2009 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kompleksiniu paramos susiejimu, moduliavimu ir integruota administravimo ir kontrolės sistema pagal tame reglamente numatytas ūkininkams skirtas tiesioginės paramos schemas, ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 įgyvendinimo taisyklės, susijusios su kompleksiniu paramos susiejimu pagal vyno sektoriui numatytą paramos schemą, siejamo su 2005 m. rugsėjo 20 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1698/2005 dėl Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) paramos kaimo plėtrai, iš dalies pakeistu 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 473/2009, ir su 2006 m. gruodžio 7 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1975/2006, nustatančiu išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 1698/2005 kontrolės procedūrų įgyvendinimo ir kompleksinio paramos susiejimo įgyvendinimo taisykles, susijusias su paramos kaimo plėtrai priemonėmis, iš dalies pakeistu 2009 m. birželio 9 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 484/2009, 23 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jis nedraudžia tokių nacionalinės teisės aktų, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, kuriuose reikalaujama, kad agrarinės aplinkosaugos paramos prašytojas kartu su paramos paraiška pateiktų mokėjimo agentūrai retos augalų veislės sertifikatą, suteikiantį jam teisę į šios paramos išmokėjimą, su sąlyga, kad šie teisės aktai sudarė sąlygas atitinkamiems ūkio subjektams protingomis sąlygomis įvykdyti jų reikalavimus, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.**

2. **Reglamento Nr. 1122/2009 58 straipsnio trečia pastraipa turi būti aiškinama taip, kad joje nustatyta sankcija netaikytina agrarinės aplinkosaugos paramos prašytojui, kuris prie paramos paraiškos neprideda tokio dokumento, kaip aptariamas sertifikatas. Šio reglamento 23 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa turi būti suprantama taip, kad toks nepateikimas iš principo reiškia, kad agrarinės aplinkosaugos paramos išmokos prašymas nepriimamas.**

Parašai.